

University of Groningen

De draagplicht van echtgenoten bij een negatieve gemeenschap

Brinkman, Ronald

Published in:
Met grootse passen door het recht

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2024

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Brinkman, R. (2024). De draagplicht van echtgenoten bij een negatieve gemeenschap. In W. Burgerhart, J. H. M. ter Haar, B. Hoops, W. D. Kolkman, & I. Visser (editors), *Met grootse passen door het recht: Footprints in Law* (Ars notariatus; Nr. 183). Wolters Kluwer.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Met grootse passen door het recht (AN nr. 183) 2024/3

3 De draagplicht van echtgenoten bij een negatieve gemeenschap

mr. R.E. Brinkman, datum 25-09-2023

Datum	25-09-2023
Auteur	mr. R.E. Brinkman
JCDI	JCDI:ADS935751:1
Vakgebied(en)	Juridische beroepen (V)

Ik weet nog goed dat ik, als student, in 1997 een opstel van Leon Verstappen - destijds nog in Nijmegen werkzaam - las over het toen nog: huwelijks-, nu *relatievermogensrecht*, over onder meer de Dozy-clausule.^[1] Ik vond (en vind bij herlezing) het onderwerp knap ingewikkeld. Dat gold meer in het algemeen het relatievermogensrecht als geheel. Gelukkig voelde Leon zelf ook aan hoe ingewikkeld het relatievermogensrecht is en hoe Groningse studenten en de notariële praktijk daarmee worstelden. En of het telepatie was weet ik niet, maar vlak na mijn lezing van dat opstel toog hij naar Groningen, waar hij als hoogleraar, in de daaropvolgende 25 jaar, in de collegezalen, maar ook door cursussen in het land, uit mocht leggen hoe het relatievermogensrecht in elkaar steekt. Dat onderwijs heeft vruchten afgeworpen. Daarvan getuigt het prachtige en praktische *Handboek Nederlands Vermogensrecht bij Scheiding* (hierna: Handboek), dat hij vanaf 1997 (mede) schreef. In dat Handboek prijken de volgende intrigerende zinnen:

‘Dat een gemeenschapsschuld voor rekening komt van beide echtgenoten, leidt er ook toe dat bij een negatief saldo van de gemeenschap, beide echtgenoten vanuit hun (eventuele) eigen vermogen bijdrageplichtig zijn ter bestrijding van dit negatieve saldo, ieder voor een gelijk deel (art. 1:100 lid 2 BW). Ook die verplichting leidt tot een vergoedingsvordering ten bate van de gemeenschap, die als gewone vordering kan worden gekwalificeerd en dus ook ten voordele strekt van de schuldeisers die verhaal op de gemeenschap hebben.’^[2]

Ik schreef al eens eerder over dit onderwerp.^[3] De auteurs van het Handboek en de auteur van deze bijdrage zijn het niet eens. In deze bijdrage houd ik de beide standpunten nog eens tegen het licht. Ik ga er hierna voor het gemak steeds vanuit dat er een draagplicht *bij helfte* geldt. Ook ga ik in de navolgende voorbeelden, tenzij anders vermeld, er telkens vanuit dat echtgenoten A en B in de (wettelijke) gemeenschap van goederen gehuwd zijn. Ik veronderstel daarbij dat A onder meer gemeenschapsschulden is aangegaan bij X van 10 en bij Y van 20, dus samen 30.^[4]

Aansprakelijkheid en verhaal voor en na de ontbinding van de gemeenschap

Zoals bekend staat op grond van art. 1:96 lid 1 BW^[5] de gehele huwelijksgemeenschap bloot aan verhaal voor de gemeenschapsschulden van A (aan X en Y). Echtgenoot B is, zo meent ook de Hoge Raad,^[6] gedurende het huwelijk in beginsel niet aansprakelijk voor de schulden van A. Dat kan anders zijn als zich een wettelijke uitzondering voordoet,^[7] maar daar ga ik in deze bijdrage niet van uit. Wordt de gemeenschap ontbonden, dan geldt voor de aansprakelijkheid van de gemeenschapsschulden van A dat B daarvoor hoofdelijk aansprakelijk wordt (art. 1:102 BW). Zolang de ontbonden gemeenschap niet is verdeeld, kunnen de gemeenschapsschuldeisers van A zich blijven verhalen op de goederen van de gemeenschap (art. 1:100 lid 3 BW).^[8] Is de gemeenschap verdeeld, dan kunnen de (voormalige gemeenschaps)schuldeisers van A daarvoor slechts uitwinnen hetgeen B uit hoofde van de verdeling van de gemeenschap heeft verkregen. Hoewel het bij

een negatieve gemeenschap (waarvan de schulden de waarde van de baten overtreffen) zeker niet ondenkbaar is dat B bij een verdeling goederen krijgt toebedeeld, zal het in de praktijk toch vaker het geval zijn dat de goederen te gelde worden gemaakt (al dan niet via een vereffening, art. 3:193 BW/4:213 BW), waarna *slechts* schulden resterend. Ik ga er hierna van uit dat er na de ontbinding van de gemeenschap en vereffening daarvan een negatieve gemeenschap bestaat, slechts bestaande uit de schulden aan X van 10 en aan Y van 20.

Draagplicht gedurende het bestaan van de huwelijksgemeenschap

Zolang de gemeenschap van goederen niet is ontbonden, is de gemeenschap draagplichtig voor gemeenschapsschulden. Dat is met name van belang als een schuld wordt voldaan uit of verhaald op het privévermogen van de schuldenaar. Als bijvoorbeeld gemeenschapsschuldeiser X voor 10 wordt voldaan uit (of verhaal neemt op)^[9] het niet-draagplichtige privévermogen van A, dan ontstaat er een vergoedingsrecht van het privévermogen van A jegens de gemeenschap.^[10]

De auteurs van het Handboek en ik lijken van mening te verschillen over de vraag of, als de huwelijksgemeenschap (vóór haar ontbinding) negatief is, de echtgenoten gehouden zijn in dat tekort vanuit hun privévermogens bij te dragen. Ik denk dat dat *niet* zo is, net zoals de gemeenschap niet gehouden is in een tekort in het privévermogen van een echtgenoot bij te dragen. Wel is het zo dat (a) de gemeenschapsschuldeisers zich kunnen *verhalen* op het privévermogen van de schuldenaar^[11] en (b) toekomstige baten in de gemeenschap blijven vloeien (art. 1:94 lid 2 BW), waaruit die (privé)schulden later nog voldaan kunnen worden of waarop verhaal mogelijk is (denk bijvoorbeeld aan loonbeslag onder de werkgever van B). De gemeenschap is daarmee een 'continu vermogen', ^[12] dat als totaalvermogen (afwisselend) positief en negatief kan zijn. Ik vind in de wet geen verplichting van de echtgenoten om die gemeenschap 'actief' positief (althans niet negatief) te houden. De in art. 1:100 lid 2 BW genoemde bijdrageplicht geldt slechts *na* de ontbinding van de gemeenschap.^[13] Gelet op het - overigens betwistbare - oordeel van de Hoge Raad dat iedere echtgenoot voor het geheel gerechtigd is tot de goederen van de gemeenschap,^[14] zou de Hoge Raad ook wel eens kunnen oordelen dat de echtgenoten vóór de ontbinding *voor het geheel* draagplichtig zijn voor alle schulden van de gemeenschap. Mede gelet op het feit dat de draagplicht *na* de ontbinding ook nog niet vaststaat (hoofregel: bij helfte, maar mogelijk anders), lijkt mij een dergelijk standpunt voor de ontbinding niet ondenkbaar. Zouden de auteurs van het Handboek in dat geval ook een (actieve) bijdrageplicht voor het geheel aannemen?

Er bestaat mijns inziens, in ieder geval vóór de ontbinding, geen actieve bijdrageplicht (in de vorm van een *vorderingsrecht* dat tot de gemeenschap behoort).^[15] Het heeft mijns inziens dan ook weinig zin om bij een gemeenschap van goederen over de draagplicht 'van de echtgenoten' te spreken. Beter is het om te spreken van de draagplicht 'van de gemeenschap' (of, in het gegeven geval, van de draagplicht 'van het privévermogen' van de betreffende echtgenoot). In zoverre dringt de vergelijking van de huwelijksgemeenschap met een rechtspersoon zich op, welke vergelijking in het verleden al wel vaker is gemaakt.^[16] Hoewel ik de huwelijksgemeenschap zelf niet als een rechtspersoon zie, heeft de huwelijksgemeenschap gedurende haar bestaan mijns inziens wel een zekere zelfstandigheid, net zoals de privévermogens van de echtgenoten dat hebben. Via de verhaalsmogelijkheden van de schuldeisers wordt die zelfstandigheid soms (terecht) 'ondermijnd', maar mijns inziens niet via een actieve bijdrageplicht.

Draagplicht na de ontbinding van de gemeenschap

Is de gemeenschap van goederen ontbonden, dan kan nog steeds gesproken worden van 'draagplicht van de gemeenschap'. In de - na de ontbinding van toepassing zijnde - gemeenschapstitel (titel 3.7 BW) wordt een onderscheid gemaakt tussen schulden die tot de gemeenschap behoren en schulden die voor rekening van de gemeenschap komen. Eerstgenoemde term heeft zowel een verhaals- als een draagplichtfunctie. Schuldeisers kunnen hun vorderingen, waarvan de daarmee corresponderende schulden tot de gemeenschap behoren,

verhalen op de goederen van de gemeenschap als zodanig (art. 3:192 BW). Die schulden moeten ook door de (tot de) gemeenschap (behorende goederen) *gedragen* worden. Laatstgenoemde term (schulden die *voor rekening van de gemeenschap komen*) heeft alleen een draagplichtfunctie.^[17] Schuldeisers van schulden die *wel* voor rekening van de gemeenschap komen maar daartoe *niet* behoren, hebben geen verhaal op de goederen van de gemeenschap als zodanig.^[18] Wel dienen de deelgenoten allen bij te dragen in die schulden, ook als zij zelf niet aansprakelijk zijn. Uit een overeenkomst tussen de deelgenoten maar ook uit de redelijkheid en billijkheid (art. 3:166 lid 3 BW), kan voortvloeien dat zij onderling een actieve plicht hebben om middelen ter beschikking te stellen om dergelijke schulden te voldoen. Deze fourneerplicht zal volgens de parlementaire toelichting op art. 3:172 BW beperkt zijn tot betrekkelijk geringe bedragen die de deelgenoten in het gegeven geval zonder enig bezwaar beschikbaar kunnen stellen.^[19] Ik ga ervan uit dat dit met name speelt als de deelgenoten (van eenvoudige gemeenschap) hun onverdeeldheid willen (of moeten) laten voortduren. Gelet op het liquidatiekarakter van de ontbonden gemeenschap (die gericht is op een vereffening en - bij een positieve uitkomst van de vereffening - verdeling van dat vermogen), acht ik een fourneerplicht bij een ontbonden gemeenschap niet aannemelijk. Bij de ontbonden huwelijksgemeenschap blijft de draagplicht die daarvoor bestond, in stand. Voor gemeenschapsschulden blijft de ontbonden huwelijksgemeenschap dus draagplichtig. Voor een privéschuld van een echtgenoot, blijft diens privévermogen draagplichtig. De vraag rijst of art. 1:100 lid 2 BW toch een fourneerplicht creëert als de ontbonden gemeenschap negatief is.

De negatieve gemeenschap

In onze casus bestaan na de vereffening nog gemeenschapsschulden van A aan X van 10 en aan Y van 20, dus samen 30; tot de ontbonden gemeenschap behoren geen goederen meer. Art. 1:100 lid 2 BW komt nu om de hoek kijken, waarin staat dat als bij de ontbinding van de gemeenschap de goederen van de gemeenschap niet toereikend zijn om de schulden van de gemeenschap te voldoen, deze worden gedragen door beide echtgenoten, ieder voor een gelijk deel. Deze *draagplicht*-bepaling kan op twee manieren worden gelezen: (a) er moet actief gefourneerd worden^[20] of (b) er moet jegens de andere echtgenoot 'bijgedragen' worden ('regres') als de schuld voldaan wordt voor meer dan het aandeel dat A aangaat. Hoewel de auteurs van het Handboek de eerste stelling innemen, acht ik de laatste mogelijkheid aannemelijker en in overeenstemming met de regeling uit het algemene vermogensrecht. Uit art. 6:10 lid 2 BW vloeit voort dat de verplichting tot bijdragen in de schuld die ten laste van de ene, (zo nodig op grond van art. 1:102 BW) hoofdelijk verbonden echtgenoot *wordt gedelgd* voor meer dan het gedeelte dat hem aangaat, komt te rusten op de andere, eveneens hoofdelijk verbonden, echtgenoot voor het bedrag van dit meerdere. Geen actieve, maar passieve bijdrageplicht dus. Pas na voldoening van de schuld ontstaat een vorderingsrecht van de ene op de andere echtgenoot.

Als met mij geoordeeld wordt dat vóór de ontbinding van de gemeenschap geen actieve fourneerplicht bestaat bij een negatieve huwelijksgemeenschap en er dus ook geen vorderingsrecht ontstaat dat tot de gemeenschap behoort, rijst de vraag waarom de positie van de gemeenschapsschuldeiser dan ná de ontbinding van de gemeenschap sterker zou moeten worden, door hem niet alleen de verhaalsmogelijkheden van art. 1:100 lid 3 BW en art. 1:102 BW te bieden, maar ook nog een verhaalsrecht toe te kennen op een vorderingsrecht jegens de andere echtgenoot vanwege de draagplichtbepaling van art. 1:100 lid 2 BW. Dat is niet aannemelijk.

De auteurs van het Handboek zijn van mening dat art. 1:100 lid 2 BW ziet op een tekort in 'de gemeenschap' (blijkbaar *als geheel*) en niet op de draagplicht van een of meer concrete schulden. Daarbij wordt vermeld dat er in art. 1:100 lid 2 BW sprake zou zijn van een 'tekort in het saldo', dat zou resulteren in een schuld aan de gemeenschap om dat *tekort* aan te zuiveren.^[21] Ik acht deze argumenten niet steekhoudend, mede gelet op de tekst van dat art. 1:100 lid 2 BW, dat niet spreekt van een *saldo* of een *tekort*: 'Voor zover bij de ontbinding van de gemeenschap de goederen van de gemeenschap niet toereikend zijn om de schulden van de gemeenschap te voldoen, worden deze gedragen door beide echtgenoten ieder voor een gelijk deel, tenzij (...)'. Mijns inziens geldt de bijdrageplicht 'per schuld', mede omdat de ene schuld de andere niet is. Bij de ene schuld kan een volledige draagplicht aan de kant van de ene echtgenoot liggen, terwijl dat bij een andere omgekeerd zou kunnen zijn en bij nog weer een andere 50-50 en alles wat daar nog tussenin zit (bijvoorbeeld 60-40). Daarnaast is die 'per schuld'-benadering van belang als A van de 30 aan schulden bijvoorbeeld de

schuld aan X van 10 voldoet en van de schuld aan Y 'maar' 8. In dat geval ontstaat ter zake van de schuld aan X een regresrecht van 5 en ter zake van de schuld aan Y nog niets (omdat dat laatste pas zou gebeuren als A meer dan 10 van die schuld van 20 aan Y zou betalen). Een saldo-benadering zou ertoe leiden dat A in dit geval slechts 3 bij B zou kunnen ophalen: $(10 + 8 =) 18 - (\text{de helft van } 30 =) 15$.

Ook de wetsgeschiedenis die ik al eerder beschreef is van belang.^[22] Daaruit bleek dat bij de invoering van het Nieuw BW in 1992, de bepaling van art. 1:102 lid 2 oud BW (waarin het ging om de draagplicht) als overbodig kon vervallen, nu die materie in (thans) art. 6:10 BW staat.^[23] Dat doet vermoeden dat ook de wetgever uit de *interne draagplicht* van B geen 'actieve vergoedingsplicht' van B ziet voortvloeien vóórdat A meer dan zijn aandeel in de betreffende schuld heeft voldaan.

De auteurs van het Handboek stellen tot slot, na de in de inleiding geciteerde zinnen (over de actieve bijdrageplicht), ook nog dat de reguliere schuldeiser na ontbinding van de gemeenschap niet snel verhaal zal zoeken op deze vergoedingsvordering, nu hij een beroep zou kunnen doen op de hoofdelijke aansprakelijkheid van art. 1:102 BW.^[24] Dat lijkt mij echter veelal niet juist, omdat art. 1:102 BW het verhaal beperkt tot hetgeen B uit de gemeenschap toebedeeld krijgt (in casu: nihil) en een actieve bijdrageplicht veronderstelt dat B, ook als hij niets uit de gemeenschap ontvangt, toch 'aan de gemeenschap' (en daarmee aan een daarop verhaal zoekende schuldeiser) moet betalen. Dat zou tot een sterker verhaalsrecht leiden dan uit art. 1:102 BW voortvloeit.

Voorbeeld

Ik illustreer de werking van mijn standpunt aan de hand van een casus die ik recent in de praktijk 'behandelde'. A is gehuwd met E in de wettelijke (algehele) gemeenschap van goederen. A overlijdt en laat, uit een eerder huwelijk, zijn kinderen B en C achter. B en C zijn de enige erfgenamen van A. Zij aanvaarden de nalatenschap beneficiair. X is benoemd als vereffenaar van de nalatenschap en de ontbonden huwelijksgemeenschap (art. 4:213 BW). De gemeenschap van goederen is zwaar negatief. De 'Überschuldung' is volledig te wijten aan gemeenschapsschulden waarvoor, tijdens het huwelijk, A wel maar E niet aansprakelijk was. Door het overlijden van A is de gemeenschap ontbonden. E 'vergeet' tijdig afstand te doen van de gemeenschap (art. 1:103 BW). De beneficiaire aanvaarding bracht hier mee dat de kinderen de schulden niet ten laste van hun overig vermogen hoefden te voldoen (en dat ook niet deden) (art. 4:184 lid 2 BW). De schulden bleven dus onbetaald. Art. 1:102 bracht weliswaar mee dat E hoofdelijk aansprakelijk was voor bedoelde schulden, maar omdat de gemeenschap na vereffening negatief bleef (en er geen baten meer waren), kon daarvoor op haar overig vermogen geen verhaal worden gezocht. In mijn visie hoeft de vereffenaar van de ontbonden huwelijksgemeenschap echtgenoot E niet aan te spreken op haar actieve bijdrageplicht. In dit geval werd E, ondanks het niet doen van afstand van de gemeenschap, mijns inziens dus gered doordat de erfgenamen van A de schulden niet betaalden (en niet hoefden te betalen) en er dus ook geen regresrecht op E ontstond. Saved by the bell ...

Afsluiting

Recht wordt gevormd in de discussie over dat recht. Ik hoop in Groningen, Wapse of waar ook, nog veel biertjes met Leon te kunnen drinken, onder het genot waarvan we nog eens een boom over de materie kunnen opzetten.

Voetnoten

[1] L.C.A. Verstappen, 'Huwelijksvermogensrecht Actueel', *FJR* 1997, afl. 11.

[2] M.J.A. van Mourik, L.C.A. Verstappen & W. Burgerhart, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding Deel A*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 4.1.2, 4.8 en 5.6. In het midden wordt gelaten of dit

alleen na de ontbinding van de gemeenschap zo is, of ook al daarvoor. Omdat dit niet alleen in Hoofdstuk 5 (over de ontbonden gemeenschap), maar ook in Hoofdstuk 4 (over de (wettelijke) gemeenschap van goederen) behandeld wordt, veronderstel ik dat de auteurs ook van mening zijn dat dit vóór de ontbinding het geval is.

[3] R.E. Brinkman, 'Bijzonderheden rondom schulden in het nieuwe huwelijksvermogensrecht', *FTV* 2018/42, p. 17-22..

[4] Of een schuld een gemeenschapsschuld (of privéschuld) is, vloeit voort uit art. 1:94 lid 7 BW.

[5] In verbinding met art. 3:276 BW.

[6] HR 12 april 1985, ECLI:NL:HR:1985:AG4999, *NJ* 1985/662, m.nt. E.A.A. Luijten (*Echtpaar Luijten*).

[7] Zoals art. 1:85 BW.

[8] Art. 1:100 lid 3 BW spreekt van een aan die gemeenschapsschuldeisers toekomend 'recht van verhaal'. Ik vraag mij af of het recht van verhaal afzonderlijk van de schuldeiserspositie (en dus los van de verbintenis tussen de schuldeiser en schuldenaar) kan bestaan, of daaruit juist voortvloeit en daarvan afhankelijk is. Het gaat het bestek van deze bijdrage te buiten om daar dieper op in te gaan, maar verdient wel nadere bestudering.

[9] Zie art. 3:276 BW in verbinding met art. 1:96 lid 1 BW.

[10] Art. 1:96 lid 4 BW.

[11] Omgekeerd kunnen privéschuldeisers ook verhaal nemen op de gemeenschap, zij het met de beperking als bedoeld in art. 1:96 lid 3 BW.

[12] In tegenstelling tot een ontbonden gemeenschap, die als 'liquidatievermogen' aangemerkt kan worden.

[13] Zie hierover kritisch A.J.M. Nuytinck, 'De nieuwe draagplichtregel van art. 1:100 lid 2 BW is te eng', *WPNR* 2018/7184, p. 209-210 en een reactie daarop van E.M.J.M.C. van Wijk-Verhagen & Y. Yildiz, *WPNR* 2018/7203, p. 603-604, met naschrift van Nuytinck, *WPNR* 2018/7203, p. 605-606.

[14] HR 5 oktober 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW9239, *NJ* 2013/140, m.nt. L.C.A. Verstappen, waarover o.m. M.J.A. van Mourik, L.C.A. Verstappen & W. Burgerhart, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding Deel A*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 4.1.2.

[15] Bij de *ontbonden* gemeenschap kunnen er nog wel baten van reeds tot de gemeenschap behorende goederen, zoals vruchten, tot de gemeenschap gaan behoren, maar geen 'nieuwe' baten, zoals inkomen uit een dienstbetrekking. Die komen immers in het overige vermogen van de (voormalige) echtgenoten terecht.

[16] Waarover bijvoorbeeld M.J.A. van Mourik & F.W.J.M. Schols, *Huwelijksvermogensrecht (Monografieën Privaatrecht nr. 12)*, Deventer: Wolters Kluwer 2017, par. 7.45.

[17] Interessant is op basis van welk criterium een schuld 'tot een gemeenschap behoort' of 'voor rekening van de gemeenschap komt', waarover veel meer is te zeggen, maar ook weer buiten het bestek van deze bijdrage valt. Zie hierover onder meer Asser/Perrick 3-V2019/77 en 78.

[18] Dat laat onverlet dat de schuldeiser soms toch het hele goed kan uitwinnen, maar dan betreft dat in feite alle aandelen in dat goed en niet het goed als zodanig. Dat speelt bijvoorbeeld als alle deelgenoten ook schuldenaren van de verhalende schuldeiser zijn.

[19] Aldus ook Asser/Perrick 3-V2019/20a.

[20] Vergelijk hierboven over art. 3:172 BW en art. 1:84 lid 2 BW.

[21] M.J.A. van Mourik, L.C.A. Verstappen & W. Burgerhart, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding Deel A*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 4.8.

[22] R.E. Brinkman, 'Bijzonderheden rondom schulden in het nieuwe huwelijksvermogensrecht', *FTV* 2018/42, p. 17-22.

[23] Zie ook W.H. van Boom, *Hoofdelijke verbintenissen* (diss. Tilburg), Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1999, p. 131, noot 192.

[24] Zie M.J.A. van Mourik, L.C.A. Verstappen & W. Burgerhart, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding Deel A*, Deventer: Wolters Kluwer 2020, par. 4.1.2.